

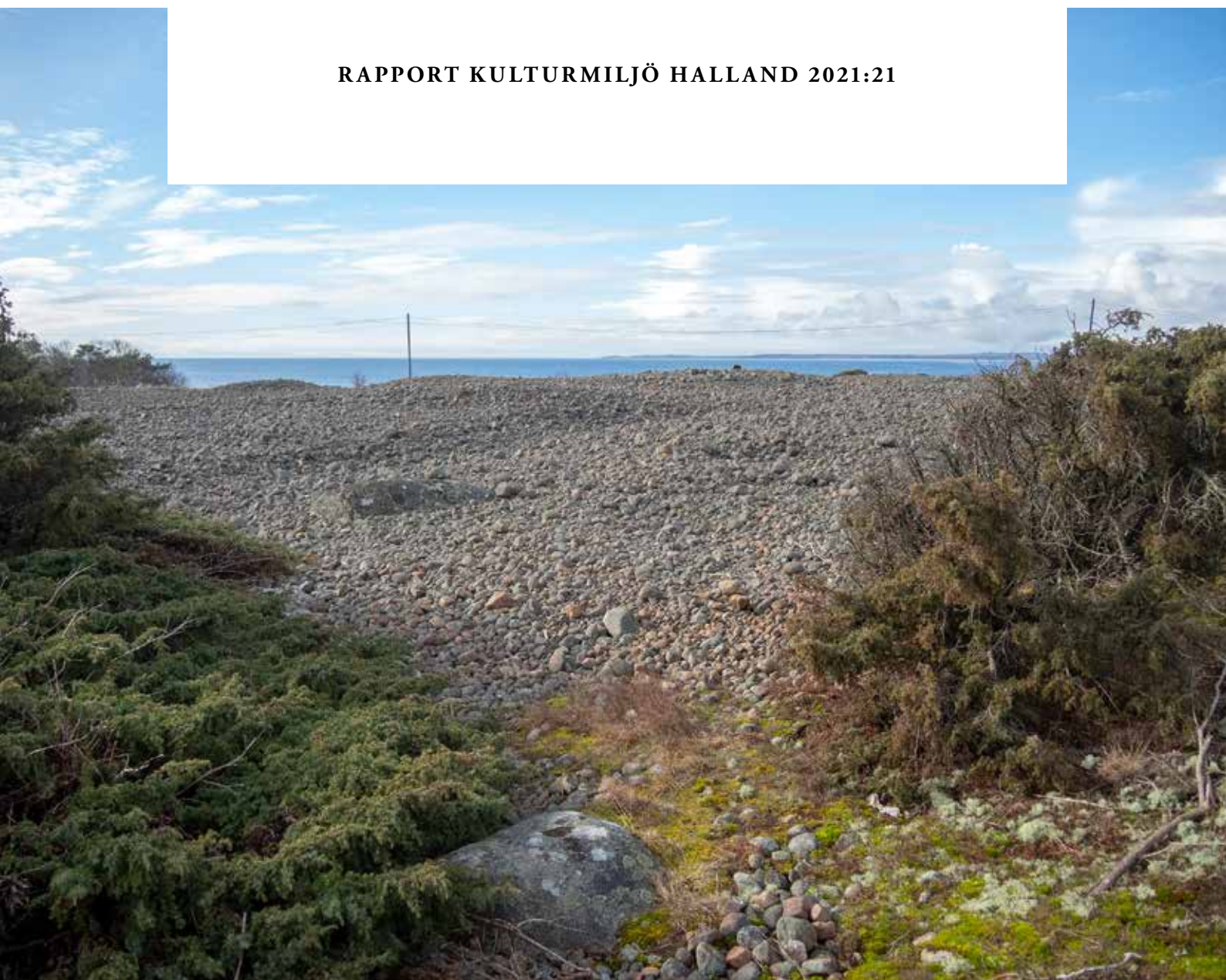
ARKEOLOGISK SCHAKTNINGSÖVERVAKNING 2021

Jonas Carlsson

PÅARPS GRAVFÄLT

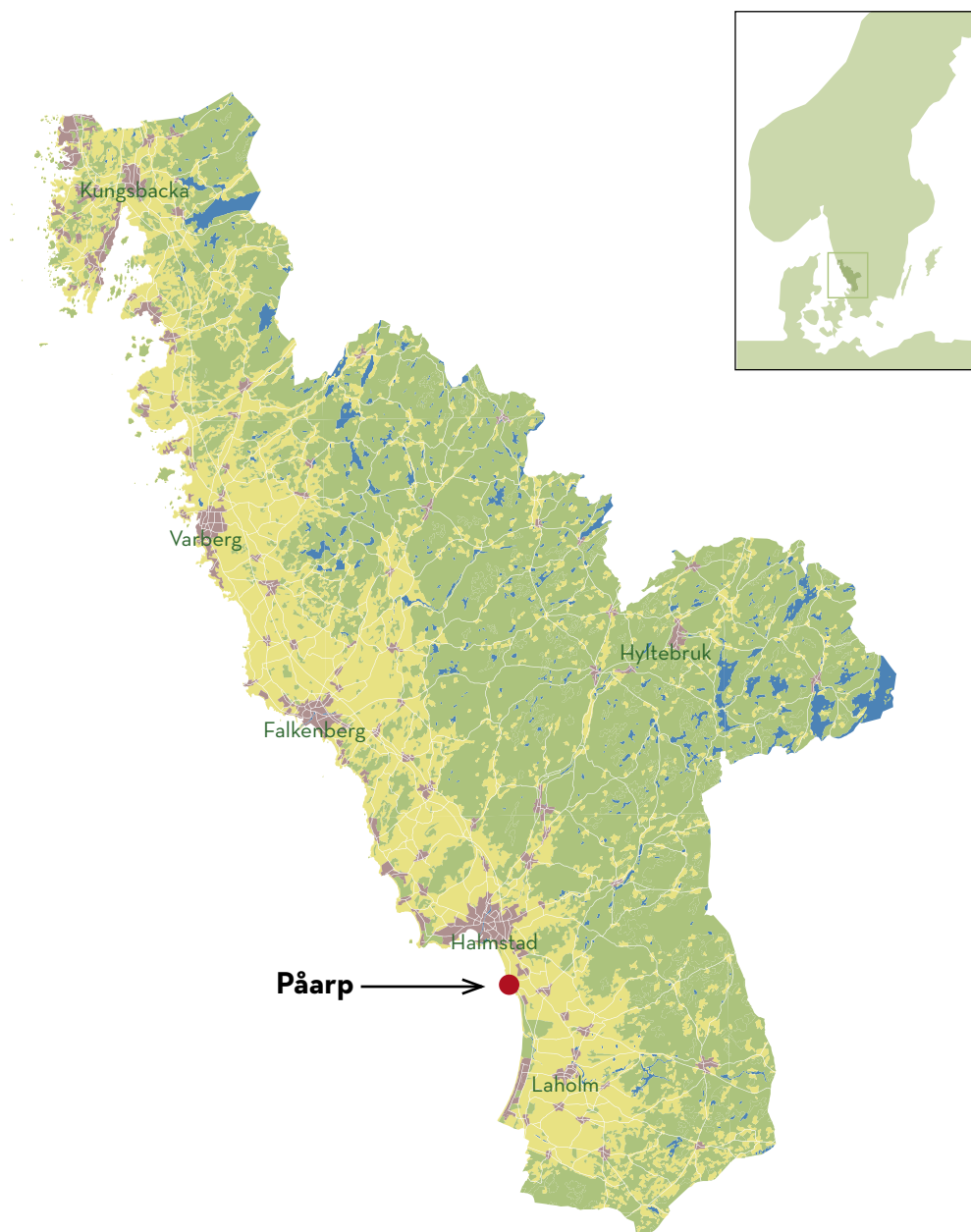
Halland, Halmstads kommun, Trönninge socken, Påarp 4:16, L1996:2687

RAPPORT KULTURMILJÖ HALLAND 2021:21

KULTURMILJÖ
HALLAND

STIFTELSEN HALLANDS LÄNSMUSEER

Stiftelsen Hallands Länsmuseer, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2021

Arkeologisk schaktningsövervakning 2021

Bild framsida: Framsida – Påarpsgravfältet. Mot nordväst. Foto:Jonas Carlsson. (Fotonummer 2021-07-03).

Grafisk form och layout: Anders Andersson.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet.

Ärende nr ms2006/O2316.

INNEHÅLL

Bakgrund 5

Topografi och fornlämningsmiljö 5

Frågeställning 7

Metod 7

Resultat 7

Delyta A 7

Delyta B 10

Syntes 12

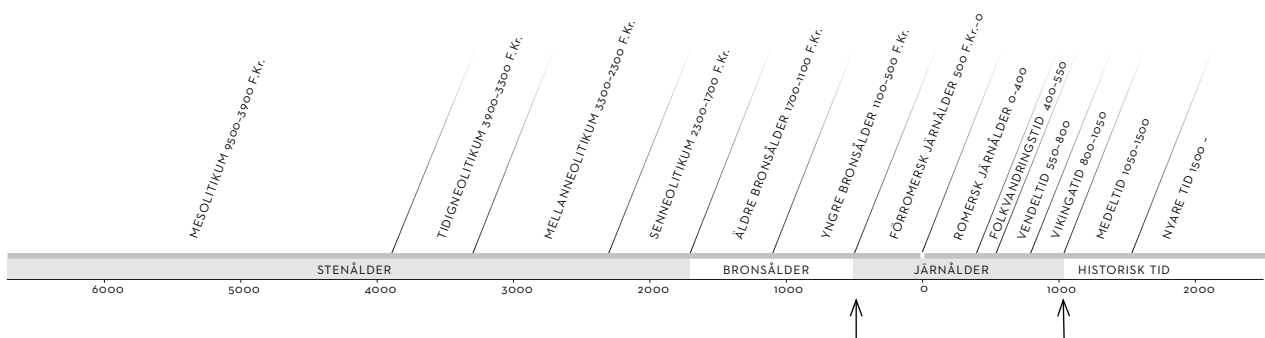
Referenser 12

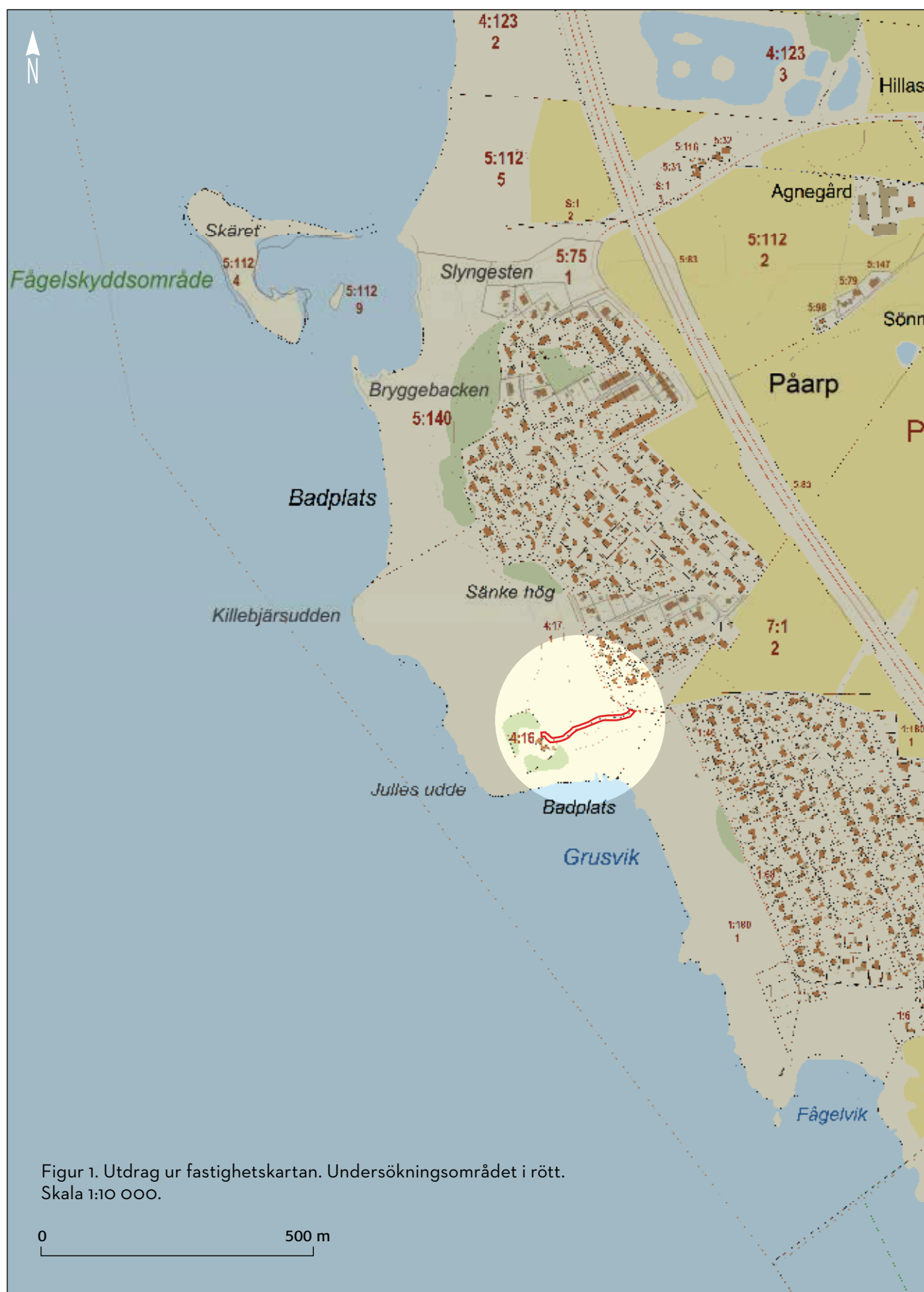
Bilagor 14

Bilaga 1 Fyndlista

Bilaga 2 Ritningar

Rapporter från Kulturmiljö Halland 2020/21 16

SAMMANFATTNING

Under två dagar i mitten av mars utförde arkeolog från Kulturmiljö Halland arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning vid Påarpsgravfältet (L1996:2687), strax söder om Halmstad, i samband med nedläggning av elledningar till befintlig fastighet. Gravfältet utgörs av över 200 stensättningar och rösen, arbetsinsatsen bedrevs vid dess södra avgränsning. Den arkeologiska målsättningen var först och främst att dokumentera eventuella under mark liggande gravar och andra anläggningar kopplade till gravfältet, alternativt om möjligt se till att schaktningen kunde förläggas vid sidan om gravar i syfte att bevara dessa. Under arbetet påträffades enbart ett fåtal flintor och det kunde konstateras att inga ytterligare gravar fanns inom schaktad yta.

BAKGRUND

I samband med att E.ON Energidistribution AB skulle gräva ner elledningar mellan fastighet och befintligt nät utförde arkeolog från Kulturmiljö Halland arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning. Detta mot bakgrund att arbetet utfördes i kanten av Påarpsgravfältet, L1996:2687, ett av Hallands läns största gravfält från äldre järnålder. Arbetet utfördes under två dagar i mitten av mars 2021 under mestadels goda väderförhållanden. Inom området har få arkeologiska insatser tidigare utförts, under slutet av 1800-talet samt 1900-talets första hälft bedrevs ett par mindre forskningsgrävningar av ett fåtal av gravfältets stensättningar. Utöver detta är fornlämningen ej undersökt.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Större delen av Påarp ligger på en ca 10-20m hög bergsrygg som skjuter ut i Laholmsbukten ca 8km från Nissans utlopp i Halmstad. Områdets södra del består av ett klapperstensfält medan den norra huvudsakligen utgörs av flygsand, till väster finns en smal strandzon.

Öster om ytan ligger idag samhället Påarp, karaktäriserat av villabebyggelse. Området bortom Påarp utgörs av flack jordbruksmark och gles bebyggelse med E6an som skär genom landskapet. Omgivande geologi, utöver tidigare nämnda klapper och flygsand, består av postglacial sand och sedimenterat grus som löper som ett band längs med kusten. Cirka 1km inland övergår undergrunden till att domineras av glaciallera (SGU 2021).

Undersökningsområdet var beläget precis vid Påarpsgravfältets södra avgränsning, där en mindre grusväg leder till en ensamliggande fastighet. Längs vägen växte gräs och enbuskar som närmare fastigheten övergick till berghällar.

Närområdets fornlämningsbild domineras helt av Påarpsgravfältet med dess över 200 stensättningar och rösen. Gravfältet sträcker sig från Norra sänkevägen i söder och öster, till Påarps Skytteväg i Norr. I den nordvästra delen av gravfältet tornar "Sänke hög", egentligen att betrakta som ett gravröse (Carlie 2000), ca 30m i diameter och 2,5m högt. Övriga gravar är avsevärt

Figur 2. Fornlämningar i närområdet.
Undersökningsområdet i gult. Skala 1:15 000.

mindre och varierar från 3 m till 10 m i diameter med en höjd som sällan överstiger en meter.

Gravfältets datering baseras på fynd från arkeologiska undersökningar samt gravtypologi. Dessa undersökningar genomfördes dock för över hundra år sedan av Oscar Montelius, även J.A Lagergren har utfört forskningsinsatser inom gravfältet. Exakt hur många gravar som undersöktes är oklart, dock lär det röra sig om ett par, tre stycken. Det som påträffades bestod av keramik innehållande brända ben. Ett kärl var försett med hank och ornerat med horisontella streck, vilket kan datera den till den senare delen av förromersk järnålder (Carlie 2000 och där anförd litteratur).

Andra kända gravar i närområdet består uteslutande av högar. Cirka 500 m till nordöst ligger högarna L1996:3164 och L1996:3166. Till sydöst finns högarna L1996:2686, L1996:2717, L1996:2718 och L1996:2719.

Kända boplatser i närheten finns främst nordöst om undersökningsområdet. Två boplatser, L1996:3613 samt L1996:3311, som är kända genom ytinventeringsfynd som daterar platserna till neolitikum. Vidare i samma riktning i utkanten av Trönninge samhälle undersöktes 1994 boplatser L1996:3488 daterad till äldre- och yngre järnålder. Inom platsen framkom keramik, slagg, slipstenar, brända ben och flinta i samband med bl.a. stolphål som utgjorde ett treskeppigt långhus (Carlie 1994). Strax öster om denna har inom en yta slagen flinta, skörbränd sten, förhistorisk keramik samt tre härdar påträffats – L1996:3344. Cirka 800m sydöst om Påarpsgravfältet har en mindre lokal undersökts, L1996:3489, innehållande flinta, keramik samt brända ben och kan dateras till mellanneolitikum (Carlie 1993). Utöver dessa platser finns uppgift om tre fyndplatser där främst neolitiska yxor - L1996:2846, skafthålsyx - L1996:3007, och skaft till flintdolk – L1996:2294 gör sig kända. Stenar med sliprännor – L1996:3032 och L1996:3631 utgör även det indikation på boplatssaktivitet i närområdet.

Under historisk tid förefaller området främst nyttjats som utmark.

FRÅGESTÄLLNING

Undersökningens mål var att dokumentera eventuella gravar kopplade till Påarpsgravfältet samt annan typ av mänsklig aktivitet i anslutning till fornlämningen. Om möjligt skulle schaktet flyttas ifall mer komplexa

gravstrukturer framträdde då den ringa schaktbredden hade medfört en mycket begränsad kontext.

METOD

Arbetet utfördes med en mindre grävmaskin utrustad med 0,5m planskopa samt 0,8m planskopa. Ett ca 160m sammanhängande schakt grävdes vid sidan av samt delvis mitt i den grusväg som leder till fastigheten i enlighet med nedläggandet av elledningen. Schaktet grävdes till 0,7m djup där möjligt, i vissa partier framkom berg på 0,15–0,6m djup varpå en smärre breddning gjordes i syfte att hitta skrevor eller andra fördjupningar att förlägga elledningen i.

Misstänkta anläggningar och dylika strukturer undersöktes med handredskap. Ritning samt fotografering av profilen utfördes i schaktväggen som vette mot gravfältet på tre spridda platser längs schaktet i syfte att dokumentera stratigrafiska förhållanden i marken vid fornlämningen.

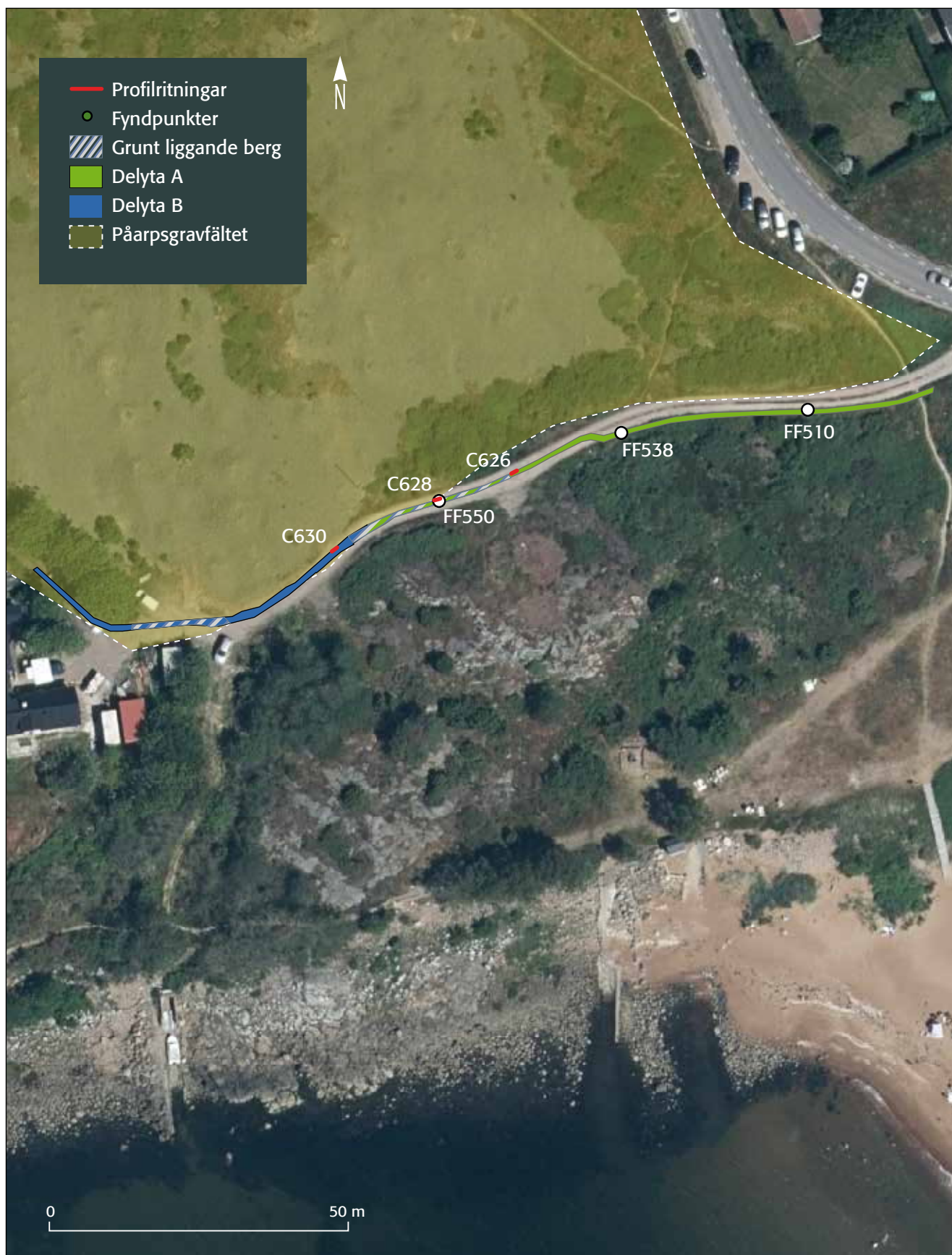
Schaktet, samtliga fynd samt grunt liggande berg mättes in med RTK-GPS. Mätdata bearbetades i dokumentationsprogrammet Intrasis 3.2 och i GIS programmet ArcGIS 10.7.

RESULTAT

Sträckan som grävdes kan delas in i två partier definierade av stratigrafiska förhållanden, dock i båda delar utgjorde bärlagret för utlöparen till Norra sänkevågen det översta lagret. Som skiljepunkt mellan delarna är en grunt liggande bergsrygg som söder om schaktet är synligt ovan mark. Den östra delen av schaktet, delyta A, kan generaliseras utgöras av svart humös sand med rikligt inslag av småsten-sten och ett fåtal block, den omgivande vegetationen medförde även rikligt med rötter genom lagret. Den västra delen utgjordes nästan uteslutande av klappersten samt svart något humös sand. Djupet och schaktväggarna var i vissa fall svårtolkade till följd av den stenrika jordarten som medförde att material kollapsade ner i schaktet. Ett fåtal flintor påträffades, dessa diskuteras nedan.

Delyta A

De första ca 50m av schaktet grävdes precis bredvid vägen, ändå förekom grus och småsten till ca 0,15m djup. Efter detta förlades schaktet till vägens mitt. Under gruset följde svart humös sand kraftigt genom-

Figur 3. Undersökningsområdet med delytor, fyndpunkter och profillägen. Skala: Se skalstock.

Figur 4. Schakt OS515. Schaktet och direkt omgivning. Delyta A. Mot väst. Foto: Jonas Carlsson. (Fotonummer 2021-07-01).

Figur 5. Schakt OS515. Profil och botten av schaktet. Delyta A. Mot nordväst. Foto: Jonas Carlsson. (Fotonummer 2021-07-02).

Figur 6. Profil C626. Delyta A. Mot norr. Foto: Jonas Carlsson. (Fotonummer 2021-07-05).

vuxen av rötter till ca 0,5 m djup. Stenar förekom genom hela lagret, dess antal ökade i takt med att schaktet fortsatte väster ut. Stenarna var huvudsakligen ca 0,2 m stora, naturligtvis förekom mindre och större exemplar. På ett fåtal platser framkom block, 0,8–1 m stora. I schaktets botten på ca 0,5–0,6 m djup framkom moränen som karaktäriseras av ljusbrun-brunspräcklig siltig lera med inslag av stenar. Mot delytans västra del framkom berg ca 0,15–0,6 m under markytan.

Flintan

Flinta påträffades i tre områden, de mättes in till varsin fyndpunkt (Figur 3).

FF510 Två flintor påträffades, ett avslag samt en avbruten skrapa. De hittades dock i massorna som lagts upp på kanten av schaktet så dess exakta position är okänd, det är däremot rimligt att maskinskopan inte förflyttade dem mer än ca 1 m. Vad som

kan konstateras är att de låg i det svarta humösa lagret.

FF538 består av tre avslag och ett splitter, samtliga av samma brunaktiga något grovkorniga flinta. De påträffades i botten av det svarta humösa lagret i nära anslutning tillvarandra. Sannolikt är det resterna av en smärre reduktionsprocess av en något större flintnod då ett avslag har lite krusta kvar på ytan, förekomsten av splitter indikerar att knackningen utfördes på platsen.

FF550 utgörs av ett avslag utan någon utmärkande karaktäristika.

Delyta B

Hela schaktet inom denna delyta grävdes genom Norra sänkevägen, därmed utgjordes de översta 0,15m av kompakt grus och småsten. Under detta framkom ett

Figur 7. Schakt OS515. Schaktet och direkt omgivning. Delyta B. Mot öst. Foto: Jonas Carlsson. (Fotonummer 2021-07-04).

Figur 8. Profil C630. Delyta B. Mot norr. Foto: Jonas Carlsson. (Fotonummer 2021-07-06).

lager klappersten, ca 0,05–0,2 m stora stenar, blandat med sand. Ett fåtal rötter fanns genom lagret. Klapperlagret förekom till hela schaktets djup som uppgick till 0,7 m. Vid en sträcka framkom en kortare sektion berg ca 0,2–0,4 m under ytan där ett tunt lager sandig lera fanns mellan klappern och berget.

SYNTES

Schaktningsövervakningen resulterade i ett fåtal flintor. Därtill kunde konstateras att gravfältet ej fortsätter inom schaktad yta vilket innebär att fornlämningens komplexitet kan bibehållas i det att dito inte även utgörs av under mark liggande gravar, t.ex. flatmarksgravar eller dylikt. I kritisk aspekt skall påpekas att schaktet som grävdes var smalt, därmed kan gravläggningar ligga precis vid sidan om. Den flinta som påträffades är ej daterbar, med tanke på de neolitiska lämningar som finns i närområdet kan äldre datering inte helt uteslutas, men den bör rimligtvis vara kopplad till aktivitet under gravfältets brukstid. Huruvida till sakral ritual eller att något redskap behövdes till en eventuell hem-

färd är omöjligt att avgöra, dock ger den en glimt av information om perifer aktivitet.

REFERENSER

Carlie, Lennart. 1993. *Trönninge socken, Påarp 1:193. Arkeologisk undersökning 1993*. Hallands Länsmuseum Uppdragsverksamheten. Halmstad.

Carlie, Lennart. 1994. *Äldre järnåldershus med tröskloge. Arkeologisk undersökning 1994*. Hallands Länsmuseum Uppdragsverksamheten. Halmstad.

Carlie, Lennart. 2000. *Trönninge socken, Påarp 4:18. Arkeologisk förundersökning 2000*. Hallands Länsmuseum Uppdragsverksamheten. Halmstad.

SGU 2021. *Sveriges geologiska institut. Kartgeneratören, jordartskartan 1:25 000*.

http://apps.sgu.se/kartgenerator/maporder_sv.html

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens dnr:	431-5575-2020
Kulturmiljö Hallands dnr:	2020-287
Uppdragsgivare:	E.ON Energidistribution AB
Utförandetid:	15/3 - 16/3 2021
Personal:	Jonas Carlsson
Fastighet:	Påarp 4:16
RAÄ nummer:	L1996:2687
Koordinatsystem:	SWEREF 99 TM
Höjdsystem:	RH 2000
Undersökt yta:	190 kvadratmeter
Dokumentation:	Samtliga schakt och anläggningar är inmätta digitalt inom ramen för Intrasis Version 3:2 (<i>Trönninge2020287SÖ</i>). Foton har nummer 2021-00007:01-06 och ritningar har HMAK XX. Allt arkivmaterial förvaras i Kulturmiljö Hallands arkiv.
Fynd:	I väntan på fyndfördelning har fynden tilldelats accessionsnummer VM 300 055
Datering:	Järnålder

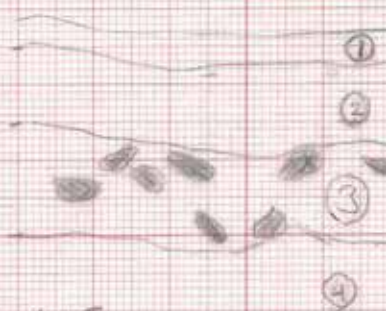
BILAGOR**Bilaga 1** Fyndlista

Acc.Nr. VM 300 055
Landskap: Halland
Socken: Trönninge sn
Fornlämningsnummer: L1996:2687
Undersökningsår: 2021

Accessions nummer	Namn	Material	Sakord	Antal	Vikt (gram)	Anmärkning
VM300 055:1	Fynd 1	Flinta	Skrapa	1	7	Fragment
VM300 055:2	Fynd 2	Flinta	Avslag	3	17	
VM300 055:3	Fynd 3	Flinta	Avslag	1	4	
VM300 055:4	Fynd 4	Flinta	Avslag	1	2	Tillhör F510
VM300 055:5	Fynd 5	Flinta	Splitter	1	0.1	Tillhör F538

Bilaga 2 Ritningar

30626

Mot N

1. Grus, vägyta
2. Grusig sand, bärager
3. Siltig morän
4. Berg

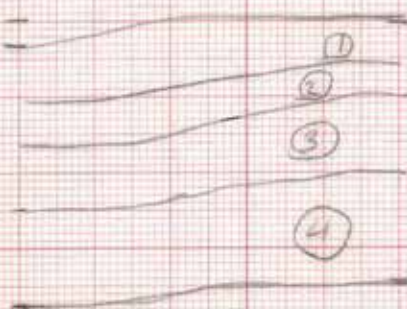
30628

Mot N.

1. Uppfläta massar
2. Vägggrus
3. Bärager, grusig sand.
4. Siltig morän

30630

1. Uppfläta
2. Vägggrus
3. Bärager
4. Småsten-sten + sand.

1:20

Påarp gravfält, SÖ

RAPPORTER FRÅN KULTURMILJÖ HALLAND 2020/21

2020:25	Hyltebruks kyrka, Utvändig renovering
2020:26	Tönnersjö kyrka, Renovering av fönster
2020:27	Nybyggnation hästgård Risarp Harplinge. Arkeologisk utredning.
2020:28	Förundersökning i avgränsande syfte Skrea 110, Arkeologisk förundersökning.
2020:29	Boplat- och härdområden. Trönningenäs, Lindbergs socken. Arkeologisk förundersökning av L2018:392, L2018:820, L2018:821, L2018:822.
2020:30	Kyrkogårdarnas historia, vård och underhåll, bilaga till kulturhistoriska inventeringar i Falkenbergs pastorat
2020:31	Inventering inför planerad deponi. Varbergs kn, Veddige sn. Arkeologisk inventering
2020:32	Jutanområdet, Antikvarisk förundersökning
2020:33	Planområde Himle och Fun City, Spannarp socken, Arkeologisk utredning
2020:34	Utredning inför GC-väg utmed väg 613 mellan kustvägen och Harplinge samhälle. Harplinge socken, Arkeologisk utredning.
2020:35	Söndrums församlingssgård, antikvarisk förundersökning
2020:36	Efterunders. och återställning av plundringsgrop intill Krokstenen, Örelid. Laholm, Tjärby sn, Arkeologisk efterundersökning.
2020:37	Skottorps slott. Restaurering
2020:38	Kristineheds manbyggnad. Kulturhistorisk utredning
2020:39	Laholm RAÄ 142, Laholms stad, Lagaholm 4:1, RAÄ 19:1, RAÄ 142:1, Arkeologisk schaktningsövervakning
2020:40	Krutkällargången, Halmstad kommun och stad, Bastionen Norre Katt, RAÄ 33:1, Arkeologisk schaktningsövervakning
2020:41	Kv Jungfrun, Oxen och Hästtorget, Laholm. Förslag till planbestämmelser.
2020:42	Spannarp Östra, Spannarp socken, Arkeologisk utredning
2020:43	Fem provborrhål inom Österskans. Halmstad kommun, Österskans 1 och Halmstad 6:31. Arkeologisk kontroll.
2020:44	Arkeologisk utredning inom Tofta 2:2. Varbergs kommun.
2020:45	Apelviksgården, omläggning av stråtak. Antikvarisk medv.
2020:46	Professorn 7, Hotell Gästis i Varberg, Antikvarisk förundersökning
2020:47	Folkvandringstid, Vendeltid & Vikingatid, Kvibille 21:1, Arkeologisk förundersökning
2020:48	Boplatlämningar i Hasslöv, Hallands län, Laholms kommun, Hasslövs socken, Arkeologisk utredning
2020:49	Gravar och boplatser invid Kistinge deponi, Eldsberga socken, Arkeologisk utredning
2020:50	Villa Örnvik, Eketånga 2:71, Halmstad, Antikvarisk förundersökning.
2020:51	Kvarnadalens i Sällstorp, Vård- och underhållspan
2020:52	Landa kyrka, mögelsanering
2020:53	Societetshuset i Varberg, antikvarisk konsekvensutredning
2020:54	Långanskogen, vård- och underhållspan
2020:55	Göingegårdens smedja, Antikvarisk förundersökning
2020:56	Falkenbergs stadshus, ändring av ventilation
2020:57	Ny spillvattenledning i Skrea. Arkeologisk utredning
2020:58	Lugnarohögen, renovering av gravhög och stuga
2020:59	Boplatlämningar inom Altona 2:1 och 4:34. Arkeologisk utredning
2020:60	Odlingen, Tönnersjö 4:2, Dokumentation inför rivning
2020:61	Excellensen 2, Fasad- och markförändring
2020:62	Arkeologisk utredning av Boberg 8:27
2020:63	Arkeologisk utredning av fastigh. Mellby 5:44 i Södra Mellby, Laholms kommun
2020:64	Landeryds godsmagasin, underlag inför renovering
2020:65	Hunnestad 5:24 och 5:13. Arkeologisk utredning
2020:66	Svenstorps mejeri. Renovering av fönster, etapp 2.
2020:67	Vinbergs prästgård, renovering av fasad
2020:68	Nya fornlämningar på Galgberget, Halmstad stad, Arkeologisk utredning
2020:69	Österskans, Halmstad. Arkeologisk förundersökning
2020:70	Nösslinge kyrka, klimatanpassing

2020:71	Nösslinge kyrka, borttagande av bänk
2020:72	Lugnarohögen inför renovering, Hasslöv socken, Arkeologisk undersökning
2020:73	Bårarps stenbrott, Steninge och Rävinge. Arkeologisk fältinventering
2020:74	Knäreds kyrka, ommålning av utvändiga snickerier
2020:75	Vippentorpet, omläggning av halmtak
2020:76	Frillesås-Rya 4:17, Frillesås socken, Arkeologisk utredning
2020:77	Slätteryds byskola, takrenovering m m.
2020:78	Centralstationen i Halmstad, färgundersökning
2020:79	Lindbergs kyrka, exteriör och interiör restaurering
2020:80	Lindbergs kyrka, bemålat bräddtak
2020:81	Färjeterminalen i Varbergs hamn
2020:82	Abilds kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan, uppdatering
2020:83	Asige kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan, uppdatering
2020:84	Efta kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan, uppdatering
2020:85	Årstads kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan, uppdatering
2020:86	VA Tönnersjö-Perstorp. Arkeologisk utredning. Steg 1.
2020:87	Susegården, miljökonsekvensbeskrivning kulturmiljö
2020:88	Radiobyn Grimeton, antikvarisk utredning
2020:89	Slottsmöllan, inför ny detaljplan. Byggnadsantikvarisk utredning
2020:90	Skrea 8:5, Lyckan. Arkeologisk utredning
2020:91	Boplat Slöinge 102:1/L1997:5212. Arkeologisk schaktningskontroll.
2020:92	Strandhotellet och Hallandsgården inför ny detaljplan
2020:93	Gödestads kyrka, exteriör renovering
2020:94	Drängsereds kyrka, utvändig renovering
2020:95	Hasslövs kyrka, ommålning av fönster och portar
2020:96	Vindbryggan 3, utredning inför ny detaljplan
2021:1	Tjärby grustäkt, Arkeologisk utredning
2021:2	Båtsmans, del av Lahall 2:13, flytt av byggnad
2021:3	Skummeslövs kyrka, utvändig renovering
2021:4	Sankta Gertruds kapell, utvändig renovering
2021:5	Brokorp 4, Antikvarisk förundersökning
2021:6	Brovaktan 4, Antikvarisk förundersökning
2021:7	Landeryds godsmagasin -renovering av tak och syll
2021:8	Brons- och järnålder vid Holms kyrka, Holm 2:3, Arkeologisk undersökning
2021:9	Hotell Mårtensson, Gillestugan 1, Skyltning mm. Antikvarisk förundersökning
2021:10	Bocken 18 och Bocken 20. Förslag till planbestämmelser för kulturvården.
2021:11	Kemisten 5, Antikvariskt utlåtande.
2021:12	Råmebo hembygdsgård. Vård- och underhållspan
2021:13	Befästningsrester i Norre Katts park. Arkeologisk schaktningsövervakning.
2021:14	Öringe fiber, Getinge sn, fast. Öringe 1:5, Arkeologisk schaktningsövervakning.
2021:15	Hotell Mårtensson, Takkupor, rev förslag. Konsekvensbeskrivning
2021:16	Busstur Stora Torg, Arkeologisk undersökning (schaktningsövervakning)
2021:17	Inför ny vatten- och elledning. Falkenberg. Arkeologisk schaktningsövervakning.
2021:18	Frillesås-Rya 3:77. Kungsbacka kn. Arkeologisk förundersökning
2021:19	Valhalla 5, antikvariskt utlåtande
2021:20	Försörjningshemmet 18, antikvariskt utlåtande
2021:21	Påarps gravfält, Trönninge sn, Halmstads kn, Arkeologisk schaktningsövervakning

KULTURMILJÖ
HALLAND

POSTADRESS: TOLLSGATAN 7 | 302 32 HALMSTAD | TEL: 035-19 26 00

E-POST: KANSLI@KULTURMILJOHALLAND.SE | HEMSIDA: WWW.KULTURMILJOHALLAND.SE